

«Երևանի Գազիկ Ստեփանյանի անվան N 135 հիմնական դպրոց» ՊՈԱԿ

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

**Բժշկական հատուկ խմբերում ընդգրկված
սովորողների ֆիզիկական կուլտուրայի
պարապմունքների կազմակերպումը**

Ուսուցիչ՝ Մ. Մանուշյանի անվան հ. 48 հիմնական դպրոց
Օհանյան Քրիստինե Արարատի

Խումբ՝ 2-րդ

Վերապատրաստող՝ Սարգսյան Ս.

Երևան 2023

Բովանդակություն

Ներածություն	3
Ֆիզիկական դաստիարակության նշանակությունը առողջական տարբեր խնդիրներ ունեցող երեխաների առողջության պահպանման համար	5
Ուսուցման մեթոդների կիրառումը հատուկ բժշկական խմբերի ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին	6
Բժշկամանկավարժական հսկողությունը.....	8
ԿԱՊԿ-ունեցող երեխաների դպրոցական ուսուցման նախապատրաստման գործընթացի կարևորությունը.....	9
Եզրակացություն.....	13
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	14

Ներածություն

Հանրակրթության գլխավոր նպատակը սովորողների մտավոր, հոգևոր, ֆիզիկական և սոցիալական ունակությունների համակողմանի և ներդաշնակ զարգացումն է: Կրթության հիմնական նպատակն է դառնում սովորողների համար անհրաժեշտ գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ապահովումը: Այստեղ կարևորվում է սովորողի ոչ միայն գիտելիքների, այլև համակարգված հիմնական կարողությունների, հմտությունների և որոշակի արժեքային համակարգի ձևավորումը: Ֆիզիկական դաստիարակությունը կարևոր նշանակություն ունի սովորողների անձի ձևավորման, նրա ֆիզիկական ներդաշնակ զարգացման ապահովման, մտավոր առաջընթացի, բարոյահոգեբանական որակների դաստիարակման և արժեքային համակարգի ձևավորման գործում:

Հանրակրթական դպրոցի ուսուցման բոլոր մակարդակներում ֆիզիկական դաստիարակությունը նպաստում է ոչ միայն առողջ, այլև տարբեր պատճառների հետևանքով թուլակազմ, առողջության մշտական և ժամանակավոր շեղումներ ուենցող դպրոցականների ֆունկցիոնալ և շարժողական զարգացմանը: Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի «Ֆիզիկական դաստիարակության համալիր» ծրագրի համաձայն՝ հանրակրթական հաստատությունների բոլոր աշակերտներին ուսումնական տարվա սկզբին բժշկական զննման ենթարկելու և արդյունքում հիմնական նախապատրաստական և հատուկ խմբերի բաժանման չափորոշիչը հաստատելու մասին» 2006թ. սեպտեմբերի 22-ի № 1075-Ն հրամանի համաձայն՝ բոլոր ուսումնառության անցնողները, անկախ հաստատության տիպի, մինչ ֆիզիկական կուլտուրայի պարապմունքներն սկսելը անցնում են բժշկական զննում և դրա արդյունքների հիման վրա բաժանվում են երեք խմբի՝ հիմնական, նախապատրաստական և հատուկ:

«Ֆիզկուլտուրա» առարկայի դասավանդման խնդիրները առողջության սահմանափակ կարողություններով (ԱՄԿ) սովորողների մոտ բավականին բարդ, ծավալուն և դեռևս իր ամբողջական յուծումը չգտած հարց է: Սա հիմնականում պայմանավորված է նրանով, որ այն բավականին ծավալուն, բազմաշերտ, ժամանակատար, ծախսատար, մարդկային մեծ

ռեսուրսներ, տարբեր բնագավառների մասնագետների համատեղ ջանքեր պահանջող գործընթաց է:

Աշխատանքի արդիականությունը թելադրվում է ոչ միայն նրանով, որ այս կարգի երեխաների թիվը րստ մի շարք մասնագետների տվյալների ավելանում է, այլ նաև այն հանգամանքով, որ այդ կարգի սովորողների թվի ընդգրկվածությունը հանրակրթական դպրոցում ավելանում է կապված ներառական կրթական համակարգի սահմանների ընդայնմամբ: Աշակերտների բժշկական մի խմբից մյուսը փոխադրամբ կատարվում է բժշկի հերթական կամ լրացուցիչ հետազոտության արդյունքից հետո: Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերից ժամանակավոր ազատումը կատարվում է միայն բժշկի թույլտվությամբ:

Աշխատանքի նպատակն է բացահայտել և վեր հանել ֆիզիկական զարգացման ժամանակավոր կամ մնայուն շեղումներ ունեցող սովորողների ուսուցման ու դաստիարակության համար անհրաժեշտ հատուկ պայմանների ստեղծումը: Առողջության սահմանափակ կարողություններով սովորողների խումբը չափազանց տարատեսակ է, այդ իսկ պատճառով էլ դպրոցական կրթական մակարդակի և բովանդակության դիապազոնը պետք է լինի առավելագույն լայն տարբերակված համապատասխանեցված այս խմբի բոլոր դպրոցականների հնարավորություններին և պահանջներին:

Ֆիզիկական դաստիարակության նշանակությունը առողջական տարբեր

խնդիրներ ունեցող երեխաների առողջության պահպանման համար

Դպրոցում սովորողների ֆիզիկական դաստիարակությանն առաջադրված խնդիրների շարքում իր ուրույն տեղն ունի նաև ֆիզիկական կուլտուրայից գիտելիքների ձեռքբերումը: Անհրաժեշտ է սովորողներին ծանոթացնել ֆիզիկական դաստիարակության առողջարարական նշանակությունը, որից հետո պատկերացում տալ առողջական տարբեր խնդիրներ ունեցողների համար դրա նշանակության վերաբերյալ՝ կապված առողջության ամրապնդման, ֆիզիկական զարգացման բարելավման և ֆունկցիոնալ շեղումների կամ թերությունների վերացմանը:

Հայտնի է, որ շարժումը և առանձնապես ֆիզիկական վարժությունների ինչքան են անհրաժեշտ մարդու օրգանիզմի բոլոր համակարգերի զարգացման և ամրապնդման համար:

Ֆիզիկական վարժություններով կանոնավոր և սխտեմատիկաբար զբաղվող դպրոցականներն ունեն ֆիզիկական զարգացման ավելի լավ ցուցանիշներ, քան ֆիզիկական վարժություններով չզբաղվողները:

Ֆիզիկական վարժությունները բարելավում են օրգանիզմի բոլոր օրգան համակարգերի գործունեությունը, հատկապես սրտի աշխատանքը, օրգանիզմի նյութափոխանակությունը, բարելավում և բարձրացնում է թոքերի կենսական տարողությունը: Սակայն պետք է հիշել, որ հատուկ բժշկական խմբում ընդգրկված աշակերտների համար սահմանափակված են որոշ վարժությունների կատարումը, որոնք ուղղված են արագաշարժության, ուժի, դիմացկունության զարգացմանը: Քայլքի և վազքի տեմպը և տարածությունը ցածրացված են: Հատուկ խմբի երեխաների պարապմունքներին չի կարելի կատարել այնպիսի վարժություններ, որոնք կապված են նրանց կողմից ուժերի գերլարման, ճիգեր գործադրելու, պոկվելու, երկարատև ստատիկ լարումների, շնչառությունը երկարատև պահելու հետ: Աշակերտներին անհրաժեշտ է միշտ հիշեցնել, որ ֆիզիկական վարժություններն օրգանիզմի վրա ունենում են զարգացնող, կատարելագործող, վերափոխող ազդեցություն:

Ուսուցման մեթոդների կիրառումը հատուկ բժշկական խմբերի ֆիզիկական

կուլտուրայի դասերին

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին՝ և հիմնական, և հատուկ խմբերում պարապմունքներն անցկացնելու համար օգտվում են՝

ա – ավանդական մեթոդից

բ- ժամանակակից մեթոդներ (փոխներգործուն)

Ավանդական են համարվում բացատրական, զննական այն մեթոդները, որոնց հիմքում ընկած են պատրաստի տեղեկատվության պարզ փոխանցումը սովորողին վերջինիս կողմից դրա պարզ վերարտադրումը (խոսքը վերաբերում է գիտելիքին)՝ ֆիզիկական դաստիարակության վերաբերյալ տեսական գիտելիքների հաղորդում՝ զրույցի և պատմելու միջոցով, ուսումնական նյութի բացատրում, ցուցումներ, հրահանգներ, վարժությունների ցուցադրում, պաստառների ցուցադրում: Ժամանակակից մեթոդների հիմքում ընկած է սովորողի ինքնուրույն ուսումնական գործունեությունը, գիտելիքի ձեռքբերման գործընթացում նրա անմիջական, ակտիվ մասնակցությունը:

Հատուկ բժշկական խմբերի «ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի դասերը հիմնականում անցկացվում են գործնական մեթոդով՝ խոսքային և զննական մեթոդներով համակցված:

Խոսքային մեթոդ — իր մեջ ներառում է բացատրում, զրույց, պատմում, հրահանգներ, ցուցումներ:

Զրույց – կիրառվում է դասի ցանկացած մասում:

Պատմում - կիրառվում է նոր վարժությունների, խաղերի, ուսուցման ժամանակ:

Հրաման, հրահանգ - օգտագործվում են ֆիզիկական կուլտուրայի բոլոր դասաժամերին:

Ցուցումներ—օգտագործվում են աշակերտների կողմից կատարվող վարժությունների և խաղերի ժամանակ, դրանք ճիշտ կատարելու նպատակով:

Զննական – կիրառվում է՝ ֆիզիկական վարժությունների, մարզախաղերի տարբեր ցուցադրում, դիաֆիլմերի, պաստառների և դիտողական պարագաների օգտագործումը:

Ֆիզիկական կուլտուրայի դասերի, ինչպես նաև հատուկ խմբի պարապմունքների ժամանակ ուսուցիչը կիրառում է գործնական հետևյալ մեթոդները.

Ճակատային կամ ֆրոնտալ - բոլորին տրվում է մեկ առաջադրանք՝ միաժամանակ կատարելու համար (հիմնականում կիրառվում է մ/մ վարժությունների, շարային պատրաստություն, ընդհանուր զարգացնող վարժությունների կատարման ժամանակ):

Հոսքային կամ հարահոս — վարժությունը կատարվում է հերթականությամբ՝ միմյանց հետևից, անընդմեջ հոսքով:

Խմբային մեթոդ — դասարանը բաժանվում է խմբերի, իսկ խմբերը վարժությունները կատարում են տարբեր գործիքների վրա: Օգտագործվում է հատկապես մարզախաղերի տարբեր ուսուցման ժամանակ:

Հերթափոխային մեթոդ — աշակերտները բաժանվում են ենթախմբերի և վարժությունները կատարում են հերթականությամբ:

Անհատական մեթոդ — պարապողին տրվում է անհատական առաջադրանք: Այս մեթոդը օգտագործվում է հատուկ բժշկական խմբերում:

Շրջանաձև մեթոդ – օգտագործվում է այն ժամանակ, երբ սովորողները յուրացրել են վարժությունները:

Հատուկ բժշկական խմբերի երեխաների համար պարապմունքները կազմակերպվում են խառը տիպի, քանի որ կիրառվող ուսուցման մեթոդների բազմազանությունը մեծացնում է աշակերտների հետաքրքրությունը դասերի հանդեպ:

Հատուկ բժշկական խմբի աշակերտների ֆիզիկական կուլտուրայի ծրագրի հիմքում դրված է հանրակրթական դպրոցի ֆիզիկական կուլտուրայի ծրագիրը որոշակի լրացումներով և անհրաժեշտ փոփոխություններով: Ծրագրում հիմնականում ընդգրկված են մարմնամարզական, աթլետիկական վարժություններ, շարժախաղեր, մարզախաղերի տարրեր: Հատուկ բժշկական խմբերի պարապմունքներն ավելի արդյունավետ կլինեն, եթե անցկացվեն բացօթյա- նպաստում է աշակերտների կոփմանը և առողջության ամրապնդմանը:

Բժշկամանկավարժական հսկողությունը

Հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում բոլոր սովորողները ուսումնական տարվա սկզբում ենթարկվում են բժշկական ստուգումների և դրա արդյունքներից ելնելով սովորողների բաժանում են երեք խմբերի՝ հիմնական, նախապատրաստական և հատուկ: Հատուկ բժշկական խմբերում ընդգրկվում են այն աշակերտները, որոնց առողջական վիճակում կան ժամանակավոր կամ մշտական բնույթի նշանակալի շեղումներ և որոնց համար հակացուցված է ֆիզիկական կուլտուրայի պետական ծրագրով նախատեսված վարժությունները: Հիմնական և նախապատրաստական խմբերում ընդգրկված դպրոցականների համար պարտադիր է մասնակցությունը ֆիզիկական կուլտուրայի դասերին:

Հատուկ բժշկական խմբերի հետ պարապմունքներն անցկացնում են վերապատրաստում անցած ուսուցիչները, ինչպես նաև հատուկ պատրաստություն ունեցող բուժաշխատողները: Հատուկ խմբի ֆիզկուլտուրայի պարապմունքների անցկացման կարևոր պայմանն է պարտադիր բժշկամանկավարժական հսկողությունը:

Ֆիզիկական կուլտուրայով զբաղվողների բժշկական հսկողությունն իր մեջ ներառում է՝

-սովորողների առողջության և ֆիզիկական զարգացման պարտադիր և պարբերական ստուգում,

-բժշկամանկավարժական դիտարկումները,

-մարզական և սպորտային կառույցների սանիտարահիգիենիկ հսկողությունը,

-վնասվածքների կանխարգելումը:

Մանկավարժական հսկողություն իրականացվում է մանկավարժական դիտարկումների միջոցով: Դիտումները կարող են լինել ընդհանուր բնույթի կամ որևէ հարցի վերաբերյալ: Դիտարկումներն ուղղված են դասերի և պարամունքների կառուցվածքի, սովորողի առողջական վիճակի հետ կապված բեռնվածության ծավալի ընտրության ճշտությունը:

Դիտումների ժամանակ հաշվի են առնվում նաև սովորողների ինքնազգացողությունն ու հոգնածությունը:

Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների դպրոցական ուսուցման նախապատրաստման գործընթացի կարևորությունը

Դպրոցական ուսուցման նախասկիզբը երեխայի կյանքի օրինաչափ փուլ է՝ յուրաքանչյուր նախադպրոցական հասնելով որոշակի տարիքի գնում է դպրոց: Սակայն թե, ո՞ր տարիքից է նպատակահարմար սկսել դպրոցական ուսուցումը, կարո՞ղ է արդյոք հաղթահարել երեխան դպրոցական ծրագրերը: Ինչպե՞ս նախապատրաստել երեխային դպրոցական ուսուցմանը, ինչպե՞ս օգնել երեխայի հաղթահարել դպրոցական դժվարությունները: Այս հարցերը անհանգստացնում են թե ծնողներին, թե մանկավարժներին և թե հոգեբաններին:

Խնդիրը շատ ավելի բարդ է, երբ հարցը վերաբերվում է զարգացման այս կամ այն տիպի խանգարումներ ունեցող երեխաներին, քանի որ այս դեպքում վերոնշյալ հարցերի հետ մեկտեղ անհրաժեշտ է լուծել նաև երեխայի կարիքներին համապատասխան դպրոցի տիպի ընտրության հարցը: Ներկայումս ՀՀ կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների համար գործում են հատուկ, ներառական և սովորական հանրակրթական դպրոցներ, իսկ թե տվյալ երեխայի համար դպրոցի ո՞ր տիպը կարող է առավել բարենպաստ պայմաններ ապահովել կրթության և զարգացման համար, բավականին բարդ հարց է, որում ծնողը շատ հաճախ դժվարանում է, չի կարողանում ինքնուրույն կողմնորոշվել:

Ներառական կրթությունը դիտարկվում է որպես ուղի և հնարավոր միջոց՝ սահմանափակ հնարավորություններով անձանց հասարակության մեջ ներառելու և նրանց հարմարումը ապահովելու համար: Համատեղ ուսուցման իրականացման փորձը վկայում է, որ այս բարդ գործընթացը պահանջում է դպրոցի սովորական կենսաձևի վերակառուցում: Ներառական կրթությունը դիտարկվում է որպես երկկողմանի գործընթաց, որի մեջ ընդգրկվում է՝ մի կողմից սովորողի հարմարեցումը նրա համար նոր կրթական միջավայրում, մյուս կողմից՝ դպրոցն իր բազմագործառնությային կառուցվածքով հարմարվում է «առանձնահատուկ կարիք ունեցող սովորողին»: Դրա համար անհրաժեշտ է նախատեսել բազմակողմանի օգնություն և աջակցում (հոգեբանական, մանկավարժական, շտկող զարգացնող, նյութական և այլն): Այստեղ առաջանում է նոր սոցիալական իրավիճակ, որտեղ ստեղծվում են փոխգործունեության, փոխհարաբերությունների և սոցիալական նոր

կապերի մեխանիզմներ՝ հարմարման մեխանիզմների ձևավորումը դառնում է դպրոցի համար նոր խնդիր: Անհրաժեշտ է կազմակերպել համապատասխան աշխատանքներ՝ ուղղված նշված սովորողների, աշակերտների, մանկավարժների, ինչպես նաև ծնողների կողմից ընդունմանը: Անհրաժեշտ է սահմանափակ հնարավորություններով սովորողի համար պայմաններ ստեղծել՝ ընդգրկվելու նոր միջավայր և ընդունելու տվյալ կրթական հաստատության գործող նորմերն ու կանոնները: Մանկավարժական տեսանկյունից պետք է այնպես կազմակերպել ուսուցումը, կառուցել դասը, որ սովորողը կարողանա ընդգրկվել այդ գործընթացի մեջ որպես սեփական գործունեության սուբյեկտ: Համատեղ ուսուցման բարդ գործընթացում շատ կարևոր է հաշվի առնել հարմարման ժամանակահատվածը, այլապես՝ ներառված սովորողի հետագա գործունեությունը կարող է ունենալ բացասական միտումներ: Հարմարման գործընթացն ունի բարդ կառուցվածք: Սովորողի հաջողությունը պայմանավորված է նաև անձի ակտիվությամբ: Սահմանափակ կարողություններով սովորողների ակտիվությունը տարբեր իրավիճակներում տարբեր մակարդակներով է արտահայտվում: Անձանոթ միջավայրում նրանց ակտիվությունը շատ ցածր է:

Սահմանափակ կարողություններով սովորողների ակտիվությունը տարբեր կերպ է դրսևորվում նաև տարբեր առարկաների դասերի ժամանակ:

Հատուկ կարիքով երեխայի զարգացումը և կայացումը իրականանում են սոցիալական փորձի սահմանափակ (սոցիալական դեպրիվացիա) պայմաններում: Հատուկ կարիքով երեխան առավել օգնության կարիք է զգում սոցիալական ոլորտում, և այնտեղ պոտենցիալ հնարավորությունները կան շտկողական ներազդեցության համար: Դպրոցում հարմարման խնդիրներին առանձնահատուկ ուշադրության հատկացումը հիմնավորված և պարտադիր պահանջ է, քանի որ դրա արդյունավետությամբ են պայմանավորված անձի հարմարման մեխանիզմների, ինչպես նաև այնպիսի անձնային նորագոյացությունների ձևավորումը, ինչպիսիք են՝ վստահությունը, ինքնուրույնությունը և ակտիվությունը: Սահմանափակ հնարավորություններով երեխաները նոր դասարանում գտնվելու սկզբնական ժամանակահատվածում ներքուստ լարված են: Այդ լարվածությունն աստիճանաբար

թուլանում է կամ հակառակը՝ բարձրանում: Ներառում է հնարավոր է իրականացնել մի քանի փուլով: Ներառական կրթության ուսումնասիրությունները հիմք են տալիս ենթարկելու, որ համատեղ ուսուցումը դրականորեն է ազդում սովորողների փոխհարաբերությունների վրա:

Դպրոցի՝ որպես ուսումնական հաստատության հիմնական գործունեությունը ուսուցման իրականացումն է: Դպրոցում ներառման գործընթացի խնդիրն է՝ կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների ներգրավումը ուսումնական գործունեության մեջ: Յուրացնելով ուսումնական գործընթացը՝ երեխան դառնում է ավելի վստահ, նվազում է նրա տագնապի մակարդակը, հաղթահարում է վախը դպրոցի նկատմամբ:

Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող՝ հատկապես մտավոր հետամնացություն ունեցող երեխաների, ուսումնական գործունեության մեջ գերակայում է սոցիալական մոտիվացիան: Այն պահպանվում է ոչ միայն տարրական, այլև հիմնական դպրոցում:

Դպրոցի խնդիրն է՝ կրթության առանձնահատուկ կարիքներով սովորողի համար ստեղծել հարմարման պայմաններ, իսկ ուսուցիչն էլ դասի ընթացքում իրականացնելու այդ պայմանները: Դպրոցում կրթական հարմար միջավայրի ստեղծումը ճիշտ կազմակերպչական աշխատանքների դեպքում կրճատում է սոցիալական հարմարման ժամանակահատվածը: Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների՝ ներառման պայմաններում կրթական հարմարման մեխանիզմների ձևավորման հարցում մեծ դեր ունեն նման երեխաների ծնողները: Ուսումնական հաստատությունը միջոցներ է ձեռնարկում ծնողներին ընգրկելու սոցիալական առավել լայն կապերի մեջ: Դպրոցը դառնում է ծնողներին միավորող, նրանց աջակցող օղակ:

Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող, մտավոր հետամնաց, երեխաներին ինքնուրույն կյանքին, աշխատանքային գործունեությանը և հասարակության մեջ ներառելու նախապատրաստման խնդիրը այսօր արդիական է: ԿԱՊԿ ունեցող

Երեխաների դաստիարակչական գործընթացը պետք է նպաստի երեխաներին ինքնուրույն կյանքի պատրաստելուն՝ նրանց կողմից տարրական կենցաղային առաջադրանքների կատարելուն, ինքնասպասարկման էլեմենտների հարստացմանը, սոցիալական ադապտացիային:

ԿԱՊԿ ունեցող աշակերտների հետ աշխատում են հատուկ մանկավարժական լրացուցիչ կրթությամբ ուսուցիչները, որոնք դասավանդում են հանրակրթական առարկաների տարրեր, երաժշտություն, արվեստ, տեխնոլոգիա և ֆիզկուլտուրա: Հատուկ ուսուցիչները կազմում են ընդհանուր ուսումնական պլանը և դրանով պատասխանատու են դառնում մտավոր հետամնացություն ունեցող սովորողների կրթության իրականացման համար:

Եզրակացություն

Այսպիսով, ֆիզիկական դաստիարակության ուղղությամբ դպրոցականներին համապատասխան բժշկական խմբերում տեղաբաշխումը պետք է իրականացվի տարբերակված մոտեցումով, հաշվի առնելով նաև սովորողի անհատական առանձնահատկությունները: Ուսումնական պարապմունքները իրականացվում են բուժաշխատողի և հատուկ պատրաստված մանկավարժի անմիջական վերահսկողության ներքո, ովքեր սովորողներին զինում են առողջության ամրապնդման և պահպանման հմտություններով: Գլխավորը այստեղ սովորողի գիտակցված վերաբերմունքն է ուսումնական գործընթացին:

Ֆիզկուլտուրայով զբաղվողների բժշկական վերահսկողությունն իր մեջ ընդգրկում է.

- **սովորողների առողջության և ֆիզիկական զարգացման վիճակի պարբերաբար ստուգումը,**
- **բժշկամանկավարժական դիտումները,**
- **մարզական կառույցների սանիտարահիգիենիկ հսկողությունը,**
- **վնասվածքների կանխարգելումը:**

Հարկ է նշել, որ ինչպես ֆիզկուլտուրայի ուսուցիչը ոչ մի այլ ուսումնական գործունեության ընթացքում ուսուցիչը չի կարող արդյունավետ օգնել առողջության սահմանափակ կարողություններով երեխային: Ֆիզկուլտուրայի ուսուցչին անհրաժեշտ է իմանալ սովորողների անցկացրած հիվանդություններից հետո դասերի և պարապմունքների վերսկսման ժամկետները, որոնք սահմանում է բժիշկը: Ուսումնական գործունեության առավել արդյունավետ կազմակերպման նպատակով առաջարկում ենք ուսումնական տարվա սկզբին անցկացվող բժշկական զննման ժամանակ սովորողների հասակը և քաշը չափելուց զատ ուսումնասիրել հենաշարժողական համակարգը, տեսողության վիճակը, զարկերակային ճնշումը:

Եվ ինչպես հիմնական ու նախապատրաստական խմբերի համար գոյություն ունեցող ծրագրերն են պարբերաբար կատարելագործվում, այնպես էլ մշակել ծրագրեր հատուկ խմբի սովորողների համար, որոնք կենթարկվեն մշտական ուսումնասիրությունների և կատարելագործման:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Ֆիզիկական կուլտուրա- ծրագիր հանրակրթական դպրոցի հատուկ բժշկական խմբեր: Երևան 2011թ.
2. Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքը. նախագիծ, Երևան, 2006 թ.
3. Հանրակրթության պետական կրթակարգ, Միջնակարգ կրթության պետական չափորոշիչ: Երևան, «Անտարես», 2004 թ.՝
4. Программы восьмилетней и средней школы, Физическая культура для учащихся 4-10 классов и школьников, отнесенных по состоянию здоровья к специальной медицинской группе, Москва, 1981 г.
5. Булич Э. Г. Физическое воспитание в специальных медицинских группах М.,1986

<http://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=29261>

